

משרד החינוך
אייר תשע"ט, מאי 2019

אגף בכיר

יישום חוק החינוך המיוחד, הכלה והשתלבות

שימוש בתקציבי הכלה והשתלבות למפקח ומנהליו

מבוא

- בשנת 2018 נחקק התיקון לחוק החינוך המיוחד. התיקון לחוק מלווה במהלך עומק חברתי, ערכי שמטרתו הגברת הכלתם ושילובם של תלמידים שוני צרכים במערכת החינוך הרגילה.
- לאור מהלך זה מציע משרד החינוך מגוון מענים לבתי הספר, המאפשרים ביצוע פעולות המקדמות תהליכי הכלה והשתלבות, תוך מתן מענה לתלמידים המאותרים כזקוקים למענים ייחודיים; רגשיים, לימודיים וחברתיים. אופן השימוש במענים והקצאתם יותאם לבאי בית הספר, צרכיו ותרבותו הארגונית.
- מטרתו של מסמך זה לסייע בחשיבה והתארגנות לקראת בניית תכנית עבודה לשימוש במשאבי בית הספר לטובת הכלה והשתלבות. המסמך יסקף בעיקר את אופן השימוש במשאבים החדשים: התקציב השקלי, שעות ההכלה, מרחבי ההכלה.

המענים לקידום ההכלה והשתלבות בבתי הספר הכלליים

חדש מרחבי הכלה	חדש שעות הכלה	חדש רכזי השתלבות	חדש תקציב שקלי
תכניות ייעודיות	טיפולים פרא- רפואיים	הדרכה	פיתוח מקצועי
תומכי הוראה	שעות ייעודיות, שעות הוראה, שעות פרטניות, סל מוסדי	כיתות ייחודיות	יועץ, פסיכולוג, מת"ל, מורה חנ"מ, סייעת

היערכות לכתיבת תכנית קידום ההכלה והשתלבות

הקמת צוות חשיבה ויישום מוביל

הרכב הצוות המומלץ: מנהל/ת, יועץ/ת, פסיכולוג/ית, מת"ל בחט"ב רכז/ת השתלבות, רכז/ת חברתי/ת, מורה
חינוך מיוחד, מומחה תחום מתי"א.
תפקידי הצוות: גיבוש התכנית, הובלת פיתוח מקצועי פנים בית ספרי, תמיכה והכלה רגשית בצוות החינוכי.

מיפוי הצוות החינוכי

איתור צרכים של חברי הצוות- כלים ומיומנויות להכלת תלמידים
איתור חברי צוות מומחים בתחומי ידע ייחודיים, שיש בהם כדי לתמוך בהכלה והשתלבות תלמידים

- **מיפוי המשאבים** בתוך המוסד החינוכי
- **מיפוי משאבי קהילה**- כמו תנועות נוער, מרכז קהילתי ומתנ"ס, בתי ספר עמיתים, שירותי הרווחה ועוד.
חשוב לייצר שיתופי פעולה, שיח רציף והיוועצות

מיפוי ואיתור תלמידים הזקוקים למענים מיוחדים; לימודיים, רגשיים, חברתיים

גיבוש תכנית ברמה בית ספרית המתייחסת לשלושה מעגלים: בית ספרי, כיתתי, פרט.

התכנית תכלול תכנים ופעילויות הנוגעים לתלמידים, צוותי חינוך והורים.

ניתן לקיים הרצאות, סדנאות, תכניות התערבות.

בחירת תכנית הממוקדת בתלמידים המאותרים

התכנית יכולה להיות אישית או קבוצתית

ניתן לקיים קבוצות רב גילאיות, קבוצות משותפות להורים ותלמידים, קבוצות מורים או הורים ובלבד

שמטרתן קידום הפרט

כתיבת תכנית, הצגתה ואישורה

• בוועדה המלווה – באישור מפקח בית הספר

• ברשות המקומית

התקציב השקלי

התקציב השקלי, מוקצה לבתי הספר בהתאם למדד הטיפוח וגודל בית הספר. מטרתו של התקציב לאפשר מתן מענים ייחודיים ומעטפת תומכת המותאמים לתלמידים מאותרים. מתן מענה מותאם לתלמידים מאותרים בחינוך הכללי, יחזק ראייה הוליסטית של צרכי התלמידים, יקדם את רווחתם הנפשית, יסייע להם בהתמודדות עם משימות הלמידה והתמודדות עם האתגרים הרגשיים והחברתיים וימנע הפניית תלמידים למסגרות החינוך המיוחד שלא לצורך. המענה יהיה פרטני או קבוצתי. להלן מגוון אפשרויות לשימוש בתקציב. בית הספר יקיים תהליך סדור של בניית תכנית שימוש בתקציב המותאמת לתפיסתו ולצרכיו. בית הספר יבחר אחת או יותר מבין האפשרויות המוצעות.

ייעוד התקציב

הצוות החינוכי

1. רכישת תכנית חיצונית להעשרת הצוות החינוכי בהתמודדות עם בעיות התנהגות.

(הקורס הוא של מוסד אקדמי מוכר ע"י המל"ג / עמותה מקצועית ייחודית או עמותות מקצועיות הנתונות שירות במערכת החינוך (ומשרדי

ממשלה נוספים))

2. רכישת תכנית חיצונית להעשרת הצוות החינוכי שתספק מגוון גישות וכלים להוראה בכיתה הטרוגנית ולהעצמת

המורה כמומחה להוראת תלמידים מאותרים עם לקויות למידה.

(תכניות מאושרות על ידי השירות הפסיכולוגי ייעוצי של משרד החינוך או במאגר התכניות)

3. הרצאות/סדנאות להעשרת הצוות החינוכי בנושאים המקדמים הכלה והשתלבות ובעיקר בהתמודדות עם בעיות

התנהגותיות-רגשיות ובעיות חברתיות.

(הרצאות וסדנאות יינתנו על ידי מרצים ממאגר המרצים המורשים של משרד החינוך לפי תעריפי נש"מ בלבד)

תלמידים

1. תכניות לחיזוק והעצמה של תלמידים מאתגרים התנהגותית ו/או תלמידים עם בעיות רגשיות המאושרות במאגר

התכניות של משרד החינוך . אין לרכוש חוגי העשרה. (תכנית חיצונית מאושרת ממאגר התכניות של משרד החינוך -

{<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/TYH/hp.htm>

2. רכישת תכניות חיצוניות מאושרות במאגר התכניות של משרד החינוך, למניעה וטיפול בבעיות של הפרעות התנהגות.

3. רכישת תכניות חיצוניות מאושרות במאגר התכניות של משרד החינוך, למתן תגבור לימודי ולתמיכה בתלמידים עם

חשד ללקויות למידה או עם לקות למידה מאובחנת. אין לרכוש תכניות לימודים דיסציפלינאריות, למעט תכניות לחיזוק

שפת אם. (אין לרכוש שעות להוראה: הוראת מקצועות לימוד, הוראה מתקנת, תומכי למידה, סייעות וכדומה)

4. התערבות לטיפול בבעיות התנהגותיות רגשיות להורים וילדים על ידי מטפלים באמצעות אמוניות המאושרים על ידי

משרד הבריאות.

הורים

1. הרצאות/סדנאות להורים בנושאי הכלה והשתלבות ובעיקר בטיפול בנושא בעיות

התנהגותיות רגשיות.

2. הדרכת הורים בנושא טיפול בבעיות התנהגותיות רגשיות על ידי אנשי מקצוע

המאושרים על ידי משרד הבריאות.

שעות הכלה

בשנת הלימודים תש"פ ימשיך משרד החינוך להקצות שעות ייעודיות להכלת תלמידים במערכת החינוך הרגילה תחת ההגדרה - 'שעות הכלה - תגבור לימודים'. שעות הכלה הינן חלק ממגוון המענים שמקצה משרד החינוך, להכלתם ושילובם של תלמידים, מתוך תפיסה לפיה יש להעניק לכל תלמיד במערכת החינוך מענה מותאם לצרכיו ולדאוג לקידומו בתוך מסגרת תומכת ומכילה.

אוכלוסיית היעד

שעות ההכלה מיועדות למתן מענה לתלמידים הזקוקים לתמיכה בהיבטים לימודיים/רגשיים/התנהגותיים/ חברתיים שאינם זכאים לשירותי החינוך המיוחדים.

המורים הרשאים ללמד במסגרת שעות ההכלה

בשעות אלו ניתן לשבץ כל עובד הוראה בהתאם למענה לו זקוק התלמיד ועל פי החלטת המנהל וצוות בית הספר. התגמול בגין שעות ההכלה יהיה כשעות תקן רגילות.

כללי

- השעות יכולות להינתן לתלמיד בודד או לקבוצת תלמידים.
- אין צורך לקיים ועדת שילוב או לצרף מסמכים קבילים בגין שעות ההכלה.

מרחבי הכלה

מרחב ההכלה הינו מרחב בית ספרי המאפשר התערבות לימודית, חברתית, רגשית והתנהגותית עבור תלמידים הזקוקים לכך.

אוכלוסיית היעד

תלמידים החווים קשיים רגשיים, התנהגותיים, חברתיים, לימודיים או אירוע טראומטי.

מטרות המרחב

- הענקת תחושת ביטחון, שייכות ורווחה נפשית לבאי המרחב תוך חיזוק המסוגלות.
- יצירת סביבה תומכת ומיטיבה עבור התלמידים בתוך בית הספר, תוך מתן תמיכה ומענה במצבי קושי ומשבר.
- הרחבת מינעד המענים לטיפול בבעיות התנהגות. המרחב לא ישמש לצרכי ענישה או הדרת תלמיד.
- חיזוק והדרכת צוותי החינוך.
- חיזוק והדרכת הורים.

עקרונות העבודה במרחב

- מיפוי צרכי התלמידים ואיתור כח האדם למתן המענה המתאים.
- גיבוש תכנית עבור כל תלמיד על ידי הצוות הרב מקצועי ובשיתוף ההורים: ניסוח מטרות, יעדים, אופן התמיכה והלווי, בחירת מבוגר משמעותי, בניית מערכת שעות סדורה להשתתפות במרחב, דרכי מעקב ובקרה אחר יעילות ההתערבות ומועדם.
- זיהוי צרכי ההורים ומורי התלמיד ויצירת מענה מתאים עבורם.
- קבלת אישור ההורים להשתתפות ילדם ולתכנית המוצעת עבורו.
- בניית תכנית שבועית/חודשית גמישה אך יציבה לפעילות המרחב. חשוב להקפיד כי המרחב יהיה פתוח בכל שעות פעילות בית הספר.
- תלמידים לא ישהו במרחב ללא מבוגר.

צוות המרחב

במרחב ישולבו מורים בשעות פרטניות, מת"ל בחט"ב, רכז השתלבות, יועץ/ת ופסיכולוג/ית בית הספר ומטפלים. בנוסף יפעלו במרחב תומכי הוראה: סטודנטים, שינשונים, תלמידי מכינות קדם צבאיות, בנות ובני שירות לאומי ומתנדבים, תלמידים בלמידת עמיתים תומכים.

מאפיינים פיזיים של המרחב

- מרחב נגיש המאפשר גישה נוחה ותנועה חופשית לכל באי המרחב.
- מרחב המחולק לפינות שונות המאפשרות דרכי הוראה/למידה מגוונות המעניקות אפשרויות ביטוי וחשיבה שונות ומעודדות סקרנות, בחירה ועשייה.
- מרחב המאפשר גמישות ושינויים בעיצובו על מנת לתת מענה לקבוצות וליחידים בהתאם לצרכים ולתהליכים המתרחשים בו.
- מרחב המאפשר קיום של יותר מפעילות אחת בו זמנית.